

"Türkiye MSP Eylem Planı (Taslak)" Görüş Formu

Kurum Adı: TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI

Genel Görüşler:

- MSP içinde jeoçeşitlilik kavramına hiç değinilmediği gibi, bu alanların (jeoturizm, jeoparklar ile jeolojik miras niteliğindeki mağaralar, şelaleler, fosil buluntu alanları) yerel kalkınma üzerindeki etkilerine de yer verilmemiş, plan içinde değerlendirilmemiştir. Ayrıca planda, bu konuda herhangi bir eylemlilik de yer almamaktadır.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarından biri olan jeotermal kaynaklar konusunda ülkemiz Avrupa'da birinci, Dünya'da 4. sırada yer almasına rağmen TMSP'de jeotermal enerji kaynaklarına vurgu yapılmadığı gibi yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızdan biri olan jeotermal kaynakların enerjiden ısıtmaya, tarımsal üretimden sağlık turizmine kadar olan konubaşlıklarına ilişkin entegrasyon sağlanmamış, haritalar üzerinde jeotermal kaynaklara ilişkin veriler ve stratejiler TMSP içinde uygun şekilde açıklanmamıştır. Örneğin jeotermal sağlık turizmi açısından Afyon öncü kentlerimizden biri olmasına rağmen dikkate alınmadığı görülmüştür.
- Afet risklerine karşı dayanıklılık bölümünde sunulan afet türlerine ilişkin hazırlanan harita yetersiz olup, bütünleşik afet yönetim sisteminin bir gereği olarak, jeolojik/hidrolojik, meteorolojik, yangın, biyolojik ve kozmik afet türlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan asbest strateji planı, atom enerjisi kurumu tarafından hazırlanan radon gazı konsantrasyon haritası gibi doğrudan jeojenik kökenli (jeojenik zaten yer kökeni anlamına geliyor. Ya jeolojik kökenli ya da kökenliyi silip jeojenik diyelim düşüncesindeyim) kirleticilerden kaynaklanan ve insan sağlığını doğrudan etkileyen alanların TMSP içinde girdi olarak kullanılması sağlanmalıdır. Bu konuda, TUCBS doğal afet riskleri dokümanında kullanılan afet sınıflaması dikkate alınmalıdır.
- Doğal ve teknolojik olguların afete dönüşmesinde karşılıklı etkileşimlerin (Örneğin depremin heyelana, heyelanın taşkına neden olması) de dikkate alan tematik tehlike haritalarının hazırlanması ve TMSP'ninde dikkate alınması önerilmektedir. Alt ölçekli planlara yönelik risk haritalarına yeterli vurgu yapılmamıştır.
- Türkiye Strateji Planında (Harita 11'de) ve ilgili açıklamalarda;
 - Bölgeler arası farklılıkların giderilmesine ve özellikle doğal afet tehlikesinin/risklerinin azaltılmasına yönelik yeni çekim merkezleri anlaşılmamaktadır. Özellikle deprem/doğal afet tehlikesi yüksek olan batı bölgelerde yerleşim, sanayi dolayısıyla nüfus yoğunluğunun artırılmamasına yönelik bir vurgu yapılmamıştır. Mevcut durumun yerinde iyileştirmesine yönelik öneriler afet riskleri açısından sürdürülebilir değildir.
 - Türkiye'nin stratejik öneme sahip yeraltı kaynakları bulunmaktadır. TMSP'da sanayinin önemli girdisi madencilik faaliyetlerine gereken önem verilmemiştir. Ülkemiz genelinde maden (Örn. Karadeniz metalik madenleri) bölgeleri gösterilmemiştir. Madenler buldukları bölgelerde işletilmek zorunda olup, sürdürülebilir bir şekilde işletildiklerinde (iyi madencilik) plan bölgesinin de güçlü ve fırsata dönüştürülecek yanını oluştururlar. Karadeniz metalik kuşağı ve doğal taş potansiyeli yüksek alanlar stratejik maden bölgeleri olarak gösterilmemiştir. Türkiye fosil yakıtları (petrol, doğal gaz ve kömür) ithal eden bir ülkedir. Karalarda ve denizlerde (münhasır bölgelerde) arama çalışmalarımız sürdürülmektedir.
- Sınır aşan su kaynakları sorununa ve çözüm stratejileri konusuna değinilmemiştir.

--

Sayfa No	Görüş verilen mevcut metin	Gerekçe	Görüş/ Öneri
7	Sürdürülebilir bir çevrenin temini için doğal çevrenin korunması, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliğine uyum gözetilerek arazi kullanım ve çevresel politikaların entegrasyonunun sağlanması,	<i>BM UNESCO 2030 Sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde sadece biyoçeşitliliğin değil, biyoçeşitliliğimizin üstünde veya içersinde geliştiği denizler, göller, akarsular, vadiler, dağlar, ovalar gibi milyonlarca yıllık jeolojik süreçler sonucu oluşan ve bir kez yok edildiğinde bir daha yerine konulması imkansız jeoçeşitliliğin de korunması gerektiğine vurgu yapılmış ve Kasım 2021 tarihinde her yıl “6 Ekim tarihi Dünya Jeoçeşitlik Günü” olarak kabul edilmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında sürdürülebilir bir çevrenin temini için sadece biyoçeşitliliğimiz değil aynı zamanda jeoçeşitliliğimizin de korunmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle jeoçeşitlilik kelimesi ilave edilmiştir.</i>	Sürdürülebilir bir çevrenin temini için doğal çevrenin korunması, biyoçeşitlilik ve jeoçeşitlilik ile iklim değişikliğine uyum gözetilerek arazi kullanım ve çevresel politikaların entegrasyonunun sağlanması,
13	...Yapı izin belgesi almış Otel metrekare ve sayısı, Hizmet sektörü çalışan sayıları, Konaklama ve hizmet sektörü girişimci şirket sayıları, Havalimanı yolcu sayıları, Limanlar yolcu sayıları, Kültür varlıkları envanteri, UNESCO Dünya miras listesi ve aday listesinde yer alan yerler modele girdi oluşturmuştur.	<i>Sadece kültür varlıklarının değil, UNESCO tarafından tescil edilmiş doğal varlıkların da TMSB içerisine değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle cümle içerisine tabiat varlıkları kavramı da ilave edilmiştir. Ayrıca tabiat varlıklarının bulunduğu bazı alanlar da listeye dahil edilmedi. Örneğin</i>	Yapı izin belgesi almış Otel metrekare ve sayısı, Hizmet sektörü çalışan sayıları, Konaklama ve hizmet sektörü girişimci şirket sayıları, Havalimanı yolcu sayıları, Limanlar yolcu sayıları, Kültür ve tabiat varlıkları envanteri, UNESCO Dünya miras listesi ve aday listesinde yer alan yerler ile UNESCO tarafından tescil edilen alanlar modele girdi oluşturmuştur

		<i>Manisa Kula-Salihli Jeoparkı, Balıkesir İde-Madra Jeoparkı gibi</i>	
18	Sürdürülebilir bir çevrenin temini için doğal çevrenin korunması, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliğine uyum gözetilerek arazi kullanım ve çevresel politikaların entegrasyonunun sağlanması,	<i>7. sayfadaki düzenleme için belirtilen gerekçelerle aynı</i>	Sürdürülebilir bir çevrenin temini için doğal çevrenin korunması, biyoçeşitlilik ve jeoçeşitlilik ile iklim değişikliğine uyum gözetilerek arazi kullanım ve çevresel politikaların entegrasyonunun sağlanması
21	Ülkemizin mekan kalitesinin arzu edilen seviyeye ulaşması, insan odaklı, konforlu, yaşanabilir ve kimlikli şehirler oluşturulması	<i>TMSP mekanın konforlu olmasının yanısıra sıra toplumun sağlığını önceleyen, güvenli, sürdürülebilir ve toplumsal cinsiyete duyarlı olmasının da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle önerilen kavramların ilgili bölüme ilave edilmesi gerektiği düşünülmektedir.</i>	Ülkemizin mekan kalitesinin arzu edilen seviyeye ulaşması, insan odaklı, sağlıklı, güvenli, sürdürülebilir, toplumsal cinsiyete duyarlı , konforlu, yaşanabilir ve kimlikli şehirler oluşturulması
22	<u>Arkeolojik, Mimari ve Kültürel Miras</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kültürel doğal ve tarihi değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği • Kırsal yerleşimlerdeki kültürel birikim ve geleneksel yaşam biçimlerinin devamlılığının sağlanması • Mimari miras değerlerinin korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması 	<i>TMSP içinde doğal varlıklar ile bunların korunmasına atıflar yok denecek kadar azdır. İlave edilen kelimelerle ülkemizin sahip olduğu mağaralar, şelaleler, kanyonlar, vadiler, peribacaları, fosil buluntu alanları gibi doğal varlıklarımızın da korunumuna hizmet edecek bir yaklaşımın sergilenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda raporun ilgili bölümleri revize edilmelidir.</i>	<u>Doğal, Arkeolojik, Mimari ve Kültürel Miras</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kültürel, doğal ve tarihi değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği • Kırsal yerleşimlerdeki doğal, tarihi ve kültürel birikim ve geleneksel yaşam biçimlerinin devamlılığının sağlanması • Mimari miras değerlerinin korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması

48	<p><u>Doğal afet risklerinin ortaya konulması ve yerleşmelerin dayanıklılığı:</u> Deprem, sel, taşkın, çığ gibi doğal afetlerin tespiti, iklim değişikliği risklerinin değerlendirilmesi, yerleşmelerde doğal afetlere ilişkin risklerin ortaya konulması, yerleşmelerin doğal afetlere karşı dayanıklılığı, kentsel dönüşüm, dayanıklı konut stoku konularını kapsamaktadır</p>	<p><i>Ülkemiz jeolojik/hidrolojik, meteorolojik, yangın, biyolojik ve kozmik afetlere karşı dayanıksız durumda olup, TUCBS ve INSPIRE direktifleri kapsamında yürütülen çalışmalara göre ülkemizin tüm afet türlerine karşı dayanıklılığının artırılması gerekmektedir. TMSP sadece deprem, sel, taşkın, çığ gibi doğa kaynaklı afetlerden bahsedilirken, diğer afet türlerinin mekansal strateji planlarının hazırlanmasında göz ardı edilmesi kabul edilemez bir durumdur. TMSP tüm afet türlerini dikkate alarak hazırlanması için belirtilen ifadelerin eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.</i></p>	<p>o <u>Doğal afet risklerinin ortaya konulması ve yerleşmelerin dayanıklılığı:</u> Deprem, heyelan, kaya düşmesi, obruk gibi oturma ve çökme, tıbbi jeolojik riskler, volkanik aktiviteler, tsunami, sel, taşkın, çığ gibi jeolojik/hidrolojik afetler ile kuraklık, fırtına, aşırı sıcaklık gibi meteorolojik afetler, yangınlar ile biyolojik afetlerin tespiti, iklim değişikliği risklerinin değerlendirilmesi, yerleşmelerde doğal afetlere ilişkin risklerin ortaya konulması, ayrıca, doğal ve teknolojik olguların afete dönüşmesinde karşılıklı etkileşimlerin dikkate alan tematik tehlike haritalarının hazırlanmasını, yerleşmelerin doğal ve teknolojik afetlere karşı dayanıklılığı, kentsel dönüşüm, dayanıklı konut stoku konularını kapsamaktadır</p>
48	<p><u>Kültürel, doğal ve tarihi değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği:</u> Tarihi ve kültürel miras, kentsel kimlik, kırsal kimlik, doğal kaynaklar, sürdürülebilir çevre, peyzaj, doğal hayata ve tarihi mirasa saygılı yerleşmeler, koruma ve sürdürülebilirlik konularını kapsamaktadır.</p>	<p><i>Cümle içinde doğal miras alanları yer almadığından, doğal miras kavramının TMSP içine alınması gerektiği düşünülmektedir.</i></p>	<p><u>Kültürel, doğal ve tarihi değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği:</u> Doğal, tarihi ve kültürel miras, kentsel kimlik, kırsal kimlik, doğal kaynaklar, sürdürülebilir çevre, peyzaj, doğal hayata ve tarihi mirasa saygılı yerleşmeler, koruma ve sürdürülebilirlik konularını kapsamaktadır</p>
49	<p><u>Yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli, etkin ve yaygın kullanımı:</u></p>	<p><i>Ülkemiz jeotermal kaynaklar açısından Avrupa'da birinci, Dünya'da da dördüncü sırada yer</i></p>	<p><u>Yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli, etkin ve yaygın kullanımı:</u> Çevreye duyarlı enerji üretimi, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidrolik</p>

	<p>Çevreye duyarlı enerji üretimi, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidrolik enerji, yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması konularını kapsamaktadır.</p>	<p><i>almasına rağmen jeotermal enerji kaynaklarına ilişkin değerlendirmeler TMSP'nin hiçbir yerinde bahsedilmediği gibi, bu kaynak alanlarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin konularda da herhangi bir eylemliliğe yer verilmemiştir.</i></p> <p><i>Benzer şekilde biyokütle ve jeotermal ısı pompalarının kullanımı, ısı depolama gibi konular da metin içinde yer alma(?ma)ktadır.</i></p>	<p>enerji, biyokütle enerjisi, jeotermal enerji yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması konularını kapsamaktadır</p>
51	<p>2.3.1 Ekolojik Denge</p> <p>Ekolojik dengenin sağlanması sürdürülebilirliğin temelidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile birlikte biyoçeşitliliğin korunması gibi çevresel sorunlar da sürdürülebilir kalkınma amaçları arasında yer almıştır.</p>	<p><i>BM UNESCO 2030 Sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde sadece biyoçeşitliliğin değil, biyoçeşitliliğimizin üstünde veya içinde geliştiği denizler, göller, akarsular, vadiler, dağlar, ovalar gibi milyonlarca yıllık jeolojik süreçler sonucu oluşan ve bir kez yok edildiğinde bir daha yerine konulması imkansız jeoçeşitliliğin de korunması gerektiğine vurgu yapılmış ve Kasım 2021 tarihinde her yıl "6 Ekim tarihi Dünya Jeoçeşitlilik Günü" olarak kabul edilmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında sürdürülebilir bir çevrenin temini için sadece biyoçeşitliliğimiz değil aynı zamanda jeoçeşitliliğimizin de korunmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle jeoçeşitlilik kelimesi ilave edilmiştir.</i></p>	<p>2.3.1 Ekolojik Denge</p> <p>Ekolojik dengenin sağlanması sürdürülebilirliğin temelidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile birlikte jeoçeşitlilik ve biyoçeşitliliğin korunması gibi çevresel sorunlar da sürdürülebilir kalkınma amaçları arasında yer almıştır.</p>
54	<p>Strateji 01.03. Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması</p>	<p><i>Ülkemiz jeotermal kaynaklar açısından Avrupa'da birinci, Dünya'da da dördüncü sırada yer almasına rağmen jeotermal enerji</i></p>	<p>Strateji 01.03. Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması</p> <p>Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı aynı zamanda gelişmişliğin de bir ölçütüdür.</p>

	<p>Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı aynı zamanda gelişmişliğin de bir ölçütüdür. Yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli, etkin ve yaygın kullanımı ile sektörel yatırımlarda enerji verimliliği önceliğinin; güneş, rüzgâr ve biyokütle enerjisi kurulu güçleri ile elektrik tüketiminin üretime oranı ile ilişkilendirilmelidir. Günümüzde ana enerji kaynağı olarak kullanılan petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil enerji kaynaklarının enerji üretiminde sınırlı ve tükenbilir kaynaklar olması ve çevresel sürdürülebilirlik açısından olumsuz etkileri de içinde barındırması nedeniyle yaygın kullanımının sınırlandırılması ve azaltılarak alternatif enerji kaynakları kullanımının artırılması stratejisini de destekler niteliktedir.</p>	<p><i>kaynaklarına ilişkin değerlendirmelerden MSP'nin hiçbir yerinde bahsedilmediği gibi, bu kaynak alanlarının korunması ve geliştirilmesine ilişkin konularda herhangi bir eylemliliğe de yer verilmemiştir. İlave edilen jeotermal kelimesi ile, ülkemiz için son derece önemli olan jeotermal kaynaklardan da maksimum düzeyde faydalanılması (ya da yararlanılması) gerektiği vurgulanmak istenmiştir.</i></p> <p>Türkiye fosil yakıtları (petrol, doğal gaz ve kömür) ithal eden bir ülkedir. Karalarda ve denizlerde (münhasır bölgelerde) arama çalışmalarımız sürdürülmektedir.</p> <p>Not. Yakın zamanda ülkemiz tarafından da imzalanan Paris Anlaşması fosil yakıtların kullanımını sınırlarsa da gelişmiş ülkeler önlemler olarak bunlardan vazgeçmemiz doğru bir yaklaşım değildir. Yerli enerji kaynaklarımızın stratejik önemi çok yüksektir.</p>	<p>Yenilenebilir enerji kaynaklarının verimli, etkin ve yaygın kullanımı ile sektörel yatırımlarda enerji verimliliği önceliğinin; güneş, rüzgâr, jeotermal ve biyokütle enerjisi kurulu güçleri ile elektrik tüketiminin üretime oranı ile ilişkilendirilmelidir. Günümüzde ana enerji kaynağı olarak kullanılan petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil enerji kaynaklarının enerji üretiminde sınırlı ve tükenbilir kaynaklar olması ve çevresel sürdürülebilirlik açısından olumsuz etkileri de içinde barındırması nedeniyle kirliliğe neden olan emisyonların önlenmesine yönelik teknolojilerin geliştirilmesi ve çevresel izlemlerin yapılarak tüm dünyada olduğu gibi koşulların uygun olması durumunda kullanım stratejisi benimsenmelidir.</p>
113	Türkiye Mekânsal Strateji Planı ve Gelişme Şeması	Türkiye mekansal gelişim stratejisine doğa turizmi dahil edilmemiştir. Bu bölümde, doğa turizmini harekete geçirecek ve yaygınlaştıracak rotaların belirlenmesi ile bu turizm	

		<i>türünün yerel kalkınmaya etkilerinin ele alınması gerektiği düşünülmektedir.</i>	
--	--	---	--